

Eğitim ve Teknoloji

Education & Technology

dergi web sayfası: <http://dergipark.org.tr/egitek>

5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Metin ve Görsellerin Teknoloji Kullanımı Açısından İncelenmesi

Ali YAMAN*^a

^a Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Teknolojileri Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, aliyaman.meb@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7935-0588

Öz

Bu araştırmanın amacı, 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımını incelemektir. Doküman olarak 2016-2017 öğretim yılında kullanılan 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı kullanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemi ile elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinin teknoloji kullanımı ile ilgili öğeleri ortaya çıkarılmış ve bunlara uygun kod ve kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, teknoloji kullanımı ile ilgili olarak metinlerin analizinde 3 kategori ve 67 kod bulunmuştur. Metinlerin analizinde “Teknolojik Araçların Kullanımı” koduna en çok, “Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” koduna en az yer verildiği görülmüştür. Teknoloji kullanımı ile ilgili olarak görsellerin analizinde ise 3 kategori ve 48 kod bulunmuştur. Görsellerin analizinde “Teknolojik Araçların Kullanımı” koduna en çok, “Mucitler ve Bilim İnsanları” ve dolaylı olarak da “Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi” koduna en az yer verildiği görülmüştür. Güncel ve değişen teknolojik araçlar ve farklı ortamlarda farklı teknolojilerin kullanımları ilgili bilgilere ve topluma etkisi konusuna ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak açılan ve topluma yararı olan kurumlar noktasında yer alan bilgilerin ise yeterli olmadığı görülmüştür. Güncel ve değişen teknolojik araçlarla ilgili görsellere ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Teknolojinin yaşama etkisi ile ilgili görsellerin ise yeterli olmadığı görülmüştür. Genel olarak incelendiğinde, 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımı açısından eksiklikler olsa da metin ve görsellerin büyük ölçüde teknolojiyi içerdiği ve içeriklerin teknolojik araçların kullanımına yönelik olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: ders kitabı, sosyal bilgiler, teknoloji.

* Sorumlu Yazar

Geliş Tarihi: 07.02.2019

Kabul Tarihi: 18.06.2019

Analysis of Texts and Images in the 5th Grade Social Studies Textbook in Terms of Technology Usage

Abstract

The purpose of this research is to examine the use of technology in the Realizing Dreams unit in the 5th grade Social Studies Textbook. The document is a textbook used in the 2016-2017 school year. The qualitative research method and the case study design were used. The data were analyzed by content analysis. According to the research results, 3 categories and 67 codes were found in the analysis of the texts. The code of "Technological Tools Usage" was found to have the most frequent code whereas the code of "Institutions Established Depending On Technological Developments" was found to have the least frequent. There are 3 categories and 48 codes in the analysis of the images. The most frequent code was "Technological Tools Usage" while the least frequent one was "Technologists and Scientists" and "Use of Technological Tools and the Effect of Technology on Life". It was found that the developing technological tools and the use of different technologies in different environments and the impact on the society are widespread and the information on institutions that are opened based on technological developments and have benefits for the society is not enough. In a similar way, it is determined that the visuals related to the current and changing technological tools are given weight and the visuals about the effect of technology on life are not sufficient. In conclusion, although there are some deficiencies, it mostly contains technology and it is determined that the contents are related to the use of technological tools.

Keywords: course book, social studies, technology.

Giriş

Teknoloji, hayatımızın her alanında çok sık kullanılan oldukça önemli bir kavramdır ve hızla ilerleyip gelişmektedir. Bu gelişim ve sürekli değişim içerisinde, ilköğretim çağındaki öğrencilere bilgi aktarımının daha kolay ve eğitimlerinin daha verimli hale getirilmesi noktasında teknoloji kavramı ön plana çıkmaktadır. Galbraith (1967) teknolojiyi "bilimsel ya da diğer sistematik bilgilerin pratik alanlara sistemli bir şekilde uygulanması" olarak tanımlamıştır. Fidan'a (1986) göre teknoloji, en yalın anlamıyla kuramsal bilgilerin ve bilimsel yasaların uygulamaya dönüştürülmesi işidir. İşman'a göre (2011) ise teknoloji; belirlenen hedefleri gerçekleştirme, ihtiyaçları karşılamada ve hayatı kolaylaştırmada doğruluğu ispatlanmış bilgileri organize etmede kullanılan pratik uygulamalardır. Tanımlardan anlaşıldığı üzere teknoloji, insanlara fayda sağlamak amacıyla üretilen bilgileri insan yaşamına uygulamaktadır.

Bireyleri bilgilerle donatarak yetiştirme ve bireylerin hayatlarındaki güncel durumlara entegre olarak gelişmesini sağlama noktasında teknolojinin eğitimle etkileşimi ön plana çıkmaktadır. Eğitim ve teknoloji kavramlarının etkileşimi sonucunda "Eğitim Teknolojisi" kavramı ortaya çıkmıştır. Eğitim teknolojisi; genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için ilgili bilgi ve becerilerin işe koşulmasıyla öğrenme ya da eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapılandırılmasıdır (Alkan, 1998). Başka bir deyişle eğitim teknolojisi, davranış bilimlerinin iletişim ve öğrenme ile ilgili verilerine dayalı olarak, eğitimle ilgili ulaşılabilir insan gücü ve diğer kaynakları uygun yöntem ve tekniklerle kullanıp sonuçlarını değerlendirerek, bireyleri eğitimin özel amaçlarına ulaştırma yollarını inceleyen bilim dalıdır (Çilenti, 1988).

Eğitim teknolojisinin etkin bir şekilde kullanımının eğitim-öğretim faaliyetlerine birçok faydası vardır. Öğrenciler eğitim teknolojisi sayesinde kendi öğrenme hızlarına göre aktif öğrenme imkânı bulabilmektedir ve bilgilere kolayca ulaşabilmektedir. Zaman ve mekândan bağımsız olarak eğitimlerini birincil kaynaktan edinebilmektedir. Ayrıca eğitim teknolojisi, öğrencilerin motivasyonlarını arttırarak sürecin daha eğlenceli geçmesini, öğrencilerin yaratıcı yönlerinin gelişmesini ve öğrenmenin daha hızlı gerçekleşmesine imkân tanımaktadır. Eğitim kademeleri göz önüne alındığında eğitim teknolojisi, bireyler için ne kadar erken dönemde etkin hale getirilirse o kadar çok fayda sağlamaktadır.

İlköğretim döneminde kazanılan bilgi, beceri ve davranışlar, sonraki yıllarda da etkisini devam ettirmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilere sosyal bilgiler dersinin öğretilmesinin stratejik bir öneme sahip olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin iyi ve etkili bir vatandaş olabilmelerini ve çevresiyle uyum içinde yaşamalarını sağlama; bireylerin yapıcı, yaratıcı, verimli kişiler olarak yetiştirme gibi amaçlarını gerçekleştirebilmek için okutulan derslerden biridir ve bu amaçların gerçekleştirilebilmesinde sosyal bilgiler dersine önemli görevler düşmektedir.

Okullarda kullanılan bütün araçlar, kazanımların öğrenciye kazandırılması ve öğrencinin gelişimine katkıda bulunmak için vardır. Ders kitapları da bu araçların başında gelir. Ders kitapları, eğitim-öğretim hayatının vazgeçilmez bir öğesidir. Öğrenciye neyi öğreneceğini gösteren ve tanıtan önemli bir araçtır. Ders Kitabı, eğitim-öğretimi öğretim programlarına uygun olarak etkili hale getiren en önemli materyaldir. Öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciye neler öğreneceği, öğretmene de ne öğreteceği konusunda önemli bir kaynaktır. Sosyal Bilgiler ders kitapları da insanın temel ihtiyaçlarını, bunları karşılama biçimlerini, toplumsal yaşayışlarını ve davranışlarını ele alır.

Öğrenciler, sosyal bilgiler ders kitaplarının içeriğindeki tarih konuları ile geçmişini, coğrafya konuları ile yaşadığı çevreyi öğrenir. Psikoloji konuları ile kendilerini, sosyoloji konuları ile yaşadığı topluma uyum sağlamayı, antropoloji konuları ile kültürün hayatını nasıl şekillendirdiğini öğrenir. Siyaset bilimi konuları ile kendisinin diğerleri üzerinde ve diğerlerinin kendisi üzerinde yapabileceği etkiyi, ekonomi konuları ile de ekonomik açıdan nasıl desteklendiğini öğrenir (Safran & Ata, 2003).

Etkili bir öğretim için sosyal bilgiler derslerine teknolojinin kullanımı eklenebilir veya entegre edilebilir. Teknolojinin eğitimde tek başına yeterli olmadığı düşünüldüğünde, ancak öğretim ile etkili bir şekilde bütünleştirilmesiyle programın hedefleri için gerekli bilgi, beceri ve değerleri kazandırmada etkili olabilir. Ayrıca teknolojinin sunduğu araçların sosyal bilgiler derslerinde kullanımı, öğrencilerin öğrenmesini daha verimli, etkili ve kalıcı kılacak; öğrencilerin motivasyonları ve buna bağlı olarak da başarıları artacaktır.

Günümüz koşullarında teknolojik gelişmelerden yararlanmayan bir eğitim, bireyin ve toplumun ihtiyacını karşılama noktasında eksik kalacaktır. Eğitim ve teknoloji; bireylerin yetiştirilmesinde ve gelişmesinde, eğitimin verimliliği ve etkililiğinde önemli etmenlerdendir. Bu nedenle eğitim ve teknoloji daima birbiriyle etkileşim içerisinde olmalıdır. Nitelikli bireyler yetiştirebilmek için öğretim sürecinin teknoloji ile bütünleştirilmesi gerekmektedir. Bunun için de öncelikle temel olarak kullandığımız ders kitapları teknoloji açısından yeterliliğe sahip olmalıdır. Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine olan ilgilerini arttırmak ve öğrenmelerini kolaylaştıracak seçenekler sunmak amacıyla teknolojiden yararlanılmalıdır.

Literatür incelendiğinde, sosyal bilgiler ders kitaplarının içerik ve teknoloji boyutuyla ele alınması hususunda yapılan araştırmaların azlığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmada elde edilecek bulguların, içerikte yer alan metin ve görsellerin teknoloji boyutuyla örtüşmesi ve ele alınması konusunda sosyal bilgiler ders kitaplarını hazırlayanların daha dikkatli olmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma sonuçları, sosyal bilgiler ders kitabının içeriğinin teknolojik boyutuna ilişkin somut veriler sunacaktır. Hazırlanacak olan kitapların tasarımına kaynak oluşturacağı ve teknolojiye bakış açılarının gelişmesi yönünde sosyal bilgiler öğretmenlerine faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu yönde araştırma yapacak kişilere, kitap içeriklerinin teknoloji boyutu gibi farklı boyutlarla incelenebilmesi açısından bir örnek teşkil edecek olması da son derece önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada; 2016-2017 öğretim yılında kullanılan 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Gerçekleşen Düşler ünitesinde yer alan metin ve görsellerin teknoloji kullanımı açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Gerçekleşen Düşler ünitesinde yer alan metinlerde teknoloji kullanım durumu nasıldır?
2. 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Gerçekleşen Düşler ünitesinde yer alan görsellerde teknoloji kullanım durumu nasıldır?

Yöntem

Araştırmada, nitel araştırma yöntemi ve nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmektedir. McMillan (2000), durum çalışmalarını bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın, sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlamaktadır. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Buradaki asıl amaç, araştırılan durumu kapsamlı olarak tanımlamak ve açıklamaktır.

Dokümanlar, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan önemli bilgi kaynaklarıdır. Araştırmacı, gözlem veya görüşme yapmadan ihtiyacı olan veriyi elde edebilir ve böylece araştırmacıya zaman ve ekonomi bakımından tasarruf sağlar. Bu araştırmada, yazılı materyalin bilgi kaynağı olarak kullanılması, verinin elde edilmesindeki etkenler ve araştırmanın amacına uygunluğu nedeniyle nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Veri Kaynağı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri kaynağı olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2016-2017 öğretim yılında kullanılan ve 2016 yılında Berkay Yayıncılık tarafından yayımlanan 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı kullanılmıştır. Bu bağlamda 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının incelenmesi için nitel araştırmada veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Yazılı, görsel malzemenin toplanıp incelenmesi olarak tanımlanabilir. Belgeler üzerinde sistematik olarak derinlemesine yapılan bir araştırmadır. Her türlü belge inceleme konusu olabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırmada 5.Sınıf sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan metin ve görsellerin teknoloji ile ilişkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada bir program alanı uzmanının görüşleri alınmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada ders kitabı incelenerek nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinin temel hedefi, kod listesindeki maddelere ulaşmak ve araştırmanın amacı ile bu maddelerin arasında anlamlı bir ilişki bulmaya çalışmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirlerine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirerek, anlaşılır biçimde organize etmek ve yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırmada öncelikle sosyal bilgiler ve teknoloji ile ilgili kitaplar, bilimsel makaleler, eğitim bilimleri kaynakları ile yüksek lisans ve doktora tezleri taranmıştır. Edinilen bilgilerden yola çıkılarak 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımının nasıl ele alındığı tespit edilmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından ders kitabı, teknoloji kullanımı ile ilgili olarak metinsel ve görsel olarak kod ve kategorilere ayrılmış ve tablolaştırılmıştır. Araştırmada güvenilirliği arttırmak amacıyla bir alan uzmanı akademisyen verileri incelemiştir. Son olarak dokümanlardan elde edilen bilgiler

doğrultusunda belirlenen kod ve kategoriler araştırmacının yapmış olduğu analizler esas alınarak açıklanıp yorumlanmıştır.

Bulgular

5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerde yer alan kodların kategorilere göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.Ders Kitabındaki Metinlerde Yer Alan Kodların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategori	Kod Sayısı (N)	Yüzde (%)
Teknolojik Araçların Kullanımı	44	65.6
Mucitler ve Bilim İnsanları	17	25.3
Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar	6	8.9
Toplam	67	100

Tablo 1’e göre; ders kitabındaki metinlerde teknoloji kullanımı ile ilgili 3 kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler toplamda 67 koddan oluşmaktadır. Tablo incelendiğinde; kodların %65.6’sı “Teknolojik Araçların Kullanımı”, %25.3’ü “Mucitler ve Bilim İnsanları”, %8.9’u “Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” kategorilerinden oluşmaktadır.

Bulgulara göre teknoloji kullanımı ile ilgili bilginin en çok yer aldığı kategorinin “Teknolojik Araçların Kullanımı”; en az yer aldığı kategorinin “Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” olduğu görülmektedir. Buna göre ders kitabında güncel ve değişen teknolojik araçlar ve farklı ortamlarda farklı teknolojilerin kullanımları ilgili bilgiler ile topluma etkisi konusuna ağırlık verildiği, teknolojik gelişmelere bağlı olarak açılan ve topluma yararı olan kurumlar noktasında yer alan bilgilerin ise yeterli olmadığı söylenebilir.

5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımı ile ilgili görsellerde yer alan kodların kategorilere göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2. Ders Kitabındaki Görsellerde Yer Alan Kodların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategori	Kod Sayısı (N)	Yüzde (%)
Teknolojik Araçların Kullanımı	35	72.9
Mucitler ve Bilim İnsanları	11	22.9
Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi	2	4.1
Toplam	48	100

Tablo 2’ye göre; ders kitabındaki görsellerde teknoloji kullanımı ile ilgili 3 kategori oluşturulmuştur. Bu kategoriler toplamda 48 koddan oluşmaktadır. Tablo incelendiğinde; kodların %72.9’u “Teknolojik Araçların Kullanımı”, %22.9’u “Mucitler ve Bilim İnsanları”, %4.1’i “Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi” kategorilerinden oluşmaktadır.

Bulgulara göre teknoloji kullanımı ile ilgili görsellerin en çok yer aldığı kategorinin “Teknolojik Araçların Kullanımı”; en az yer aldığı kategorinin “Mucitler ve Bilim İnsanları” ve dolaylı olarak da “Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi” olduğu görülmektedir. Ayrıca teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerde yer alan “Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” kategorisi ile ilgili herhangi bir görsele rastlanmamıştır. Buna göre ders kitabında güncel ve değişen teknolojik araçlarla ilgili görsellere ağırlık verildiği, teknolojinin yaşama etkisi ile ilgili görsellerin ise yeterli olmadığı söylenebilir.

1.Ders Kitabındaki Metinlerde Teknoloji Kullanımı

5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizindeki kategoriler ve kodları aşağıda sunulmuştur.

“Teknolojik Araçların Kullanımı” kategorisi ve kodları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi

KİTAPTA BAŞLIK	SINIFLANDIRMA	ALT SINIFLANDIRMA	KOD	KATEGORİ
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor	Aydınlatmada Kullanılan Teknolojik Araçlar		- Ateş	Teknolojik Araçların Kullanımı
			- Meşale	
	İletişimde Kullanılan Teknolojik Araçlar		- Mum	
			- Gaz lambası	
			- Ampul	
			- Duman	
Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	Karayolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	- Güvercin		
		- Yüksek ses çıkaran vurmali ve üfleli çalgılar		
	Denizyolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	- Telgraf		
		- Telefon		
		- Cep telefonu		
		- Radyo		
Demiryolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	- TV			
	- Bilgisayar (İnternet)			
Havayolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	- Otomobil			
	- Hibrid araçlar (elektrikli, hidrojenli, güneş enerjili)			
Teknoloji ve İnsan Hayatı	Evlerde Kullanılan Teknolojik Araçlar	- Kayık		
		- Sal		
Uygarlığa Giden Yol	Basılı Olarak Kullanılan Teknolojik Araçlar	- Yelkenli gemi		
		- Buharlı gemi		
Dergilerle Bilim Dünyasına Yolculuk		- Buharlı tren		
		- Hızlı tren		
Güvenilir Bir Çalışma İçin	Veri Saklamada Kullanılan Teknolojik Araçlar	- Metro		
		- Balon		
Bilim İnsanları	Bazı Bilim İnsanlarının Teknoloji Bağlamında Katkıları	- Uçak		
		- Helikopter		
		- Uzay mekiği		
		- Çamaşır makinesi		
		- Ütü		
		- Bulaşık makinesi		
		- Buzdolabı		
		- Derin dondurucu		
		- Kitap		
		- Dergi		
		- Divan-ı Lügatî't-Türk		
		- Geometri		
		- Bilim Çocuk		
		- Kids		
		- Eğlenceli Bilim		
		- Bilgisayar		
		- Su saati		
		- Teleskop		
		- Radyum		
		- Çizim		
		- Çekim yasası		
		- Fizik		

Tablo 3 incelendiğinde, ders kitabında “Teknolojik Araçların Kullanımı” kategorisinde 44 kod ve 6 başlık ile 7 sınıflandırma ve 6 alt sınıflandırma yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların daha çok ulaşımda kullanılan teknolojik araçlar ve iletişimde kullanılan araçlarla ilgili olduğu görülmektedir. İletişim ve ulaşım, insanlar için her zaman bir ihtiyaç olmak ile birlikte, günümüzde olmaması düşünülemez bir kavram olarak kabul edilmektedir. İnsanlar, duygu ve düşüncelerini başka bir insana ya da insanlara aktarmak için iletişim kurmaya; bir yerden bir yere gitmek için de çeşitli ulaşım araçlarını kullanmaya ihtiyaç duyarlar. Geçmişten günümüze insanların birçok farklı şekilde birbirleri ile iletişim kurdukları ve ulaşım araçlarını kullandıkları görülmektedir. İletişim ve ulaşım alanında yapılan yenilikler de her geçen gün artmaya devam etmektedir.

“Mucitler ve Bilim İnsanları” kategorisi ve kodları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4.Mucitler ve Bilim İnsanları Kategorisi

KİTAPTA BAŞLIK	SINIFLANDIRMA	KOD	KATEGORİ
Bilim İnsanları	Teknolojiyle İlişkilendirilen İnsanlar	- Samuel Morse - Graham Bell - Marconi - John Logie Baird - Hezarfen Çelebi - Montgolfier Kardeşler - Wright Kardeşler - Kaşgarlı Mahmut - Cezeri - Lonardo da Vinci - Galileo - Newton - Edison - Marie Curie - Albert Einstein - Atatürk - Aydın Sayılı	Mucitler ve Bilim İnsanları

Tablo 4 incelendiğinde, ders kitabında “Mucitler ve Bilim İnsanları” kategorisinde 17 kod ve 1 başlık ile 1 sınıflandırma yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların teknolojiyle ilişkilendirilen insanlar ile ilgili olduğu görülmektedir. Mucitler ve bilim insanları, yaptıklarıyla insanlığın gelişmesini ve ilerlemesini sağlarlar. Bu insanların ve yaptıklarının tanıtılması ile teknoloji bağlamında katkılarına değinilmesi, bireyler için örnek profiller teşkil edebilir ve yaratıcılıklarına katkıda bulunabilir.

“Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” kategorisi ve kodları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar Kategorisi

KİTAPTA BAŞLIK	SINIFLANDIRMA	KOD	KATEGORİ
Uygarlığa Giden Yol	Teknolojiyle İlişkilendirilen Kurumlar	- İstanbul Üniversitesi - Türk Dil Kurumu - Türk Tarih Kurumu - Türk Hava Kurumu - Kayseri Uçak Fabrikası - Atatürk Orman Çiftliği	Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar

Tablo 5 incelendiğinde, ders kitabında “Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” kategorisinde 6 kod ve 1 başlık ile 1 sınıflandırma yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların

teknolojiyle ilişkilendirilen kurumlar ile ilgili olduğu görülmektedir. Teknolojinin ilerlemesinde bilim insanları kadar, bilim insanları yetiştirecek ve teknolojiye katkı sağlayacak kurumların açılması da bir o kadar önemlidir.

2.Ders Kitabındaki Görsellerde Teknoloji Kullanımı

Sosyal Bilgiler 5.Sınıf Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımı ile ilgili görsellerin analizindeki kategoriler ve kodları aşağıda sunulmuştur.

“Teknolojik Araçların Kullanımı” kategorisi ve kodları Tablo 6 ile Tablo 16 arasında sunulmuştur.

Tablo 6. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 1

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Ateş	 (Sayfa 100)	
	Meşale	 (Sayfa 100)	
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor / Aydınlatmada Kullanılan Teknolojik Araçlar	Mum	 (Sayfa 100)	Teknolojik Araçların Kullanımı 1
	Gaz lambası	 (Sayfa 100)	
	Ampul	 (Sayfa 100)	

Tablo 6 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 1* kategorisinde 5 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların aydınlatmada kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 2

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Duman	X	
	Güvercin	X	
	Yüksek ses çıkaran vurmali ve üflemleri çalgılar	X	
	Telgraf		
		(Sayfa 101)	
	Telefon		
		(Sayfa 101)	
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor / İletişimde Kullanılan Teknolojik Araçlar	Cep telefonu	X	Teknolojik Araçların Kullanımı 2
	Radyo		
		(Sayfa 101)	
	TV		
		(Sayfa 101)	
	Bilgisayar (İnternet)		
		(Sayfa 101)	

Tablo 7 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 2* kategorisinde 5 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların iletişimde kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Duman, Güvercin, Yüksek ses çıkaran vurmali ve üflemlerli çalgılar, Cep telefonu” kodlarına görsel olarak yer verilmemiştir.

Tablo 8. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 3

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor / Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar / Karayolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	Otomobil		Teknolojik Araçların Kullanımı 3
		(Sayfa 102)	
	Hibrid araçlar (elektrikli, hidrojenli, güneş enerjili)		
		(Sayfa 102)	

Tablo 8 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 3* kategorisinde 2 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların karayolu ulaşımında kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir. Karayolu ulaşımında kullanılan araçlar olarak sadece otomobillere yer verilmesi eksiklik olarak görülebilir.

Tablo 9. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 4

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Kayık	X	
	Sal	X	
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor / Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar / Denizyolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	Yelkenli gemi	 (Sayfa 102)	Teknolojik Araçların Kullanımı 4
	Buharlı gemi	X	

Tablo 9 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 4* kategorisinde 1 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodun denizyolu ulaşımında kullanılan teknolojik araç olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Kayık, Sal, Buharlı gemi” kodlarına görsel olarak yer verilmemiştir.

Tablo 10. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 5

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Buharlı tren	 (Sayfa 102)	
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor / Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar / Demiryolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	Hızlı tren	 (Sayfa 106)	Teknolojik Araçların Kullanımı 5
	Metro	 (Sayfa 102)	

Tablo 10 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 5* kategorisinde 4 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların demiryolu ulaşımında kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 6

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Balon		
		(Sayfa 103)	
	Uçak		
Buluşlar Dünyamızı Değiştiriyor / Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar / Havayolu Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar		(Sayfa 103)	Teknolojik Araçların Kullanımı 6
	Helikopter		
		(Sayfa 103)	
	Uzay mekiği		
		(Sayfa 103)	

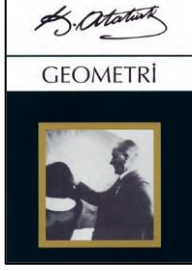
Tablo 11 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 6* kategorisinde 4 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların havayolu ulaşımında kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 7

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Çamaşır makinesi		
		(Sayfa 104)	
	Ütü	X	
Teknoloji ve İnsan Hayatı / Evlerde Kullanılan Teknolojik Araçlar	Bulaşık makinesi		Teknolojik Araçların Kullanımı 7
		(Sayfa 104)	
	Buzdolabı	X	
	Derin dondurucu	X	
	Elektrikli Süpürge (X)		
		(Sayfa 104)	

Tablo 12 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 7* kategorisinde 3 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların evlerde kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Ütü, Buzdolabı, Derin dondurucu” kodlarına görsel olarak yer verilmemiştir. Aynı şekilde teknoloji kullanımı ile ilgili görsellerin analizinde yer alan “Elektrikli süpürge” koduna da metinlerdeki kodlarda yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 13. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 8

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Divan-1 Lügati't- Türk	X	
Uygarlığa Giden Yol / Basılı Olarak Kullanılan Teknolojik Araçlar / Kitap	Geometri	 <p>(Sayfa 111)</p>	Teknolojik Araçların Kullanımı 8

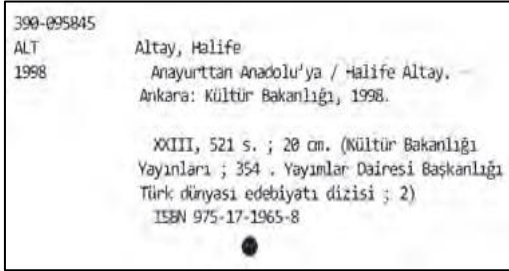
Tablo 13 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 8* kategorisinde 1 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodun basılı olarak kullanılan teknolojik araçlardan kitap olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Divan-1 Lügati't-Türk” koduna görsel olarak yer verilmemiştir.

Tablo 14. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 9

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Bilim Çocuk		
Dergilerle Bilim Dünyasına Yolculuk / Basılı Olarak Kullanılan Teknolojik Araçlar / Dergi		 (Sayfa 112)	Teknolojik Araçların Kullanımı 9
	Kids		
	Eğlenceli Bilim		

Tablo 14 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 9* kategorisinde 4 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodun basılı olarak kullanılan teknolojik araçlardan dergiler olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 10

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
Güvenilir Bir Çalışma İçin / Veri Saklamada Kullanılan Teknolojik Araçlar	Bilgisayar (Kütüphanede)	 (Sayfa 113)	Teknolojik Araçların Kullanımı 10
		 (Sayfa 101)	
Kütüphane Fişi (Kütüphanede Kodlamada) (X)		 (Sayfa 113)	

Tablo 15 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 10* kategorisinde 3 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodun veri saklamada kullanılan teknolojik araçlar olduğu görülmektedir. Ayrıca kodlardan kütüphane fişi; teknoloji ile doğrudan ilgili olmamakla birlikte, teknolojik bir araç olan bilgisayar için veri saklama formatı oluşturması ve kitap bulmayı kolaylaştırması bakımından dolaylı olarak teknoloji ile alakalıdır. Teknoloji ile ilgili görsellerin analizinde yer alan “Kütüphane Fişi” koduna, metinlerdeki kodlarda yer verilmediği görülmektedir.

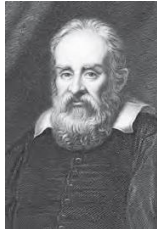

Tablo 16. Teknolojik Araçların Kullanımı Kategorisi 11

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Su saati		
		(Sayfa 108)	
Bilim İnsanları / Bazı Bilim İnsanlarının Teknoloji Bağlamında Katkıları	Harita		Teknolojik Araçların Kullanımı 11
		(Sayfa 108)	
	Dürbün (X)		
		(Sayfa 110)	
	Teleskop	X	
	Radyum	X	
	Çizim	X	
	Çekim yasası	X	
	Fizik	X	

Tablo 16 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı 11* kategorisinde 3 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların bazı bilim insanlarının teknoloji bağlamında katkıları olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Teleskop, Radyum, Çizim, Çekim Yuvası, Fizik” kodlarına görsel olarak yer verilmemiştir. Aynı şekilde görsellerin analizinde yer alan “Dürbün” koduna da metinlerdeki kodlarda yer verilmediği görülmektedir.

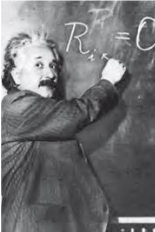

“Mucitler ve Bilim İnsanları” kategorisi ve kodları Tablo 17 ve Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 17.Mucitler ve Bilim İnsanları Kategorisi 1

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Samuel Morse	X	
	Graham Bell	X	
	Marconi	X	
	John Logie Baird	X	
	Hezarfen Çelebi		
		(Sayfa 103)	
	Montgolfier Kardeşler	X	
	Wright Kardeşler		
		(Sayfa 103)	
	Kaşgarlı Mahmut	X	
	Cezeri	X	
Bilim İnsanları / Teknolojiyle İlişkilendirilen İnsanlar	Lonardo da Vinci		Mucitler ve Bilim İnsanları 1
		(Sayfa 109)	
	Galileo		
		(Sayfa 109)	
	Newton		
		(Sayfa 109)	

Tablo 17 incelendiğinde, *Mucitler ve Bilim İnsanları 1* kategorisinde 5 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodların teknoloji ile ilişkilendirilen insanlar olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Samuel Morse, Graham Bell, Marconi, John Logie Baird, Montgolfier Kardeşler, Kaşgarlı Mahmut, Cezeri” kodlarına görsel olarak yer verilmemiştir.

Tablo 18.Mucitler ve Bilim İnsanları Kategorisi 2

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
	Edison	 (Sayfa 109)	
	Marie Curie	 (Sayfa 109)	
Bilim İnsanları / Teknolojiyle İlişkilendirilen İnsanlar	Albert Einstein	 (Sayfa 109)	Mucitler ve Bilim İnsanları 2
	Atatürk	 (Sayfa 110)	
		 (Sayfa 111)	
	Aydın Sayılı	X	

Tablo 18 incelendiğinde, *Mucitler ve Bilim İnsanları 2* kategorisinde 6 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodun teknoloji ile ilişkilendirilen insanlar olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan “Aydın Sayılı” koduna görsel olarak yer verilmemiştir.

“Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi” kategorisi ve kodları Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19. Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi Kategorisi

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
Teknoloji ve İnsan Hayatı / Ulaşımında Kullanılan Teknolojik Araçlar	Görsellerde Kullanılan Teknolojik Ürünler [Galata Köprüsü (1900’ü / 2000’li yılların başı)] (X)		Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi

(Sayfa 107)

Tablo 19 incelendiğinde, *Teknolojik Araçların Kullanımı ve Teknolojinin Yaşama Etkisi* kategorisinde 2 görsel kod yer almaktadır. Kategori ile ilgili kodun ulaşımında kullanılan teknolojik araçlar ve etkileri olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili görsellerin analizinde yer alan “Görsellerde Kullanılan Teknolojik Ürünler”; teknoloji ile doğrudan ilgili olmamakla birlikte, görselin içinde teknolojik araçları içermesi nedeniyle dolaylı olarak teknoloji ile alakalıdır. Bu nedenle bu koda metinlerde yer verilmemiştir.

“Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar” kategorisi ve kodları Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar Kategorisi

KİTAPTA BAŞLIK / SINIFLANDIRMA / ALT SINIFLANDIRMA	METİN KOD	GÖRSEL KOD	KATEGORİ
Uygarlığa Giden Yol / Teknolojiyle İlişkilendirilen Kurumlar	İstanbul Üniversitesi	X	Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar
	Türk Dil Kurumu	X	
	Türk Tarih Kurumu	X	
	Türk Hava Kurumu	X	
	Kayseri Uçak Fabrikası	X	
	Atatürk Orman Çiftliği	X	

Tablo 20 incelendiğinde, *Teknolojik Gelişmelere Bağlı Olarak Açılan Kurumlar* kategorisinde teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerin analizinde yer alan kodlara görsel olarak yer verilmediği görülmektedir. Bu durum, kitap açısından bir eksiklik olarak görülebilir.

Sonuç ve Tartışma

Ders kitabında yer alan metinlerde teknoloji kullanımının incelenmesi sonucunda; teknolojik araçların kullanımı, mucitler ve bilim insanları, teknolojik gelişmelere bağlı olarak açılan kurumlar ile ilgili konuların yer aldığı tespit edilmiştir. Teknoloji kullanımı ile ilgili metinlerde en fazla yer alan bilginin teknolojik araçların kullanımı konusunda, en az yer alan bilginin ise teknolojik gelişmelere bağlı olarak açılan kurumlar konusunda olduğu görülmüştür.

Taş ve Düz (2016)'ün sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji entegrasyonu konusunda yapılan çalışmaları ele aldıkları araştırmalarında; yeni öğretim yöntemleri ile farklı materyallerin önemi üzerinde durulduğu ve sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji kullanımının öğrenmede farkındalığı ve kalıcılığı olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Araştırma bulguları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji ile sosyal bilgiler derslerini birleştirmede ne kadar donanımlı olursa öğrencilerine de o kadar faydalı olacağı görüşünü desteklemektedir. Ayrıca okullarda teknolojik olanakların artmasının da öğretmenler ve öğrenciler tarafından daha verimli olacağı görüşünü savunmaktadır. Araştırmanın teknolojik araçların kullanımı ile ilgili bulguları, araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Ders kitabında yer alan görsellerde teknoloji kullanımının incelenmesi sonucunda; teknolojik araçların kullanımı, mucitler ve bilim insanları, teknolojik araçların kullanımı ve teknolojinin yaşama etkisi ile ilgili konuların yer aldığı tespit edilmiştir. Teknoloji kullanımı ile ilgili görsellerde en fazla yer alan öğenin teknolojik araçların kullanımı konusunda, en az yer alan öğenin ise mucitler ve bilim insanları ve dolaylı olarak teknolojik araçların kullanımı ve teknolojinin yaşama etkisi konusunda olduğu görülmüştür.

Kaya (2008)'nın sosyal bilgiler dersinde teknoloji kullanımı ile ilgili olarak sosyal bilgilerle teknolojiyi bütünleştiren, işbirlikli iletişim etkinlikleri, veri toplama etkinlikleri ve (multimedia) çoklu ortam etkinlikleri üzerine yaptığı araştırmasında; öğretmenlerin bu etkinliklerden yararlanarak öğrencilerin sosyal bilgiler derslerine yönelik motivasyon eksikliklerini ortadan kaldırayabilecekleri, konu alanının öğretimini sağlayabilecekleri ve sosyal bilgilerin temel amaçlarından olan problem çözme, karar verme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini de öğrencilerine kazandırabilecekleri ve geliştirebilecekleri sonucuna varılmıştır. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin donanımlarının ve okullardaki teknolojik araçların artmasının da öğretmenler ve öğrenciler tarafından bu araçların derslerde verimli bir şekilde

kullanımını arttıracığı tespit edilmiştir. Araştırmanın teknolojik araçların kullanımını ve etkisi ile ilgili sonuçları, araştırmamızın sonuçları ile örtüşmektedir.

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak açılan ve topluma yararı olan kurumlar noktasında yer alan bilgilerin ve teknolojinin yaşama etkisi ile ilgili görsellerin yeterli olmadığı görülmüştür. Ayrıca görsellerde yer alan bazı kodların metinlerde yer almadığı, metinlerde yer alan bazı kodların da görsellerde yer almadığı tespit edilmiştir. Egedemir (2017)'in 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitabını görsel-metin ilişkisi açısından incelediği araştırmasında; ünitelerdeki bazı metinlerde sadece grafiklere ve metinlere yer verilirken fotoğraf, resim gibi görsellere yer verilmediği tespit edilmiş olup bu yönüyle araştırma sonuçları, araştırmamızın sonuçları ile örtüşmektedir.

Güncel ve değişen teknolojik araçlar ve farklı ortamlarda farklı teknolojilerin kullanımları ve topluma etkisi ile ilgili bilgilere, güncel ve değişen teknolojik araçlarla ilgili görsellere ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Genel olarak incelendiğinde 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan Gerçekleşen Düşler ünitesinde teknoloji kullanımını açısından eksiklikler olsa da metinlerin ve görsellerin büyük ölçüde teknolojiyi içerdiği ve içeriklerin teknolojik araçların kullanımına yönelik olduğu görülmüştür.

Egedemir (2017)'in 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitabını görsel-metin ilişkisi açısından incelediği araştırmasında; ders kitabının görsel açıdan çeşitlendirilebileceği tespit edilmiştir. Fotoğrafların öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve başarıyı olumlu etkileyerek desteklediği yönünde sonuca ulaşılmıştır. Tonga (2007)'nin ilköğretim 5.sınıf M.E.B. sosyal bilgiler ders kitabında yer alan görsel materyalleri incelediği araştırmasında; ders kitaplarında kullanılan görsel öğelerin genel olarak belirlenen ilkeler doğrultusunda tasarlandığı tespit edilmiştir. Bu yönleriyle araştırma sonuçları, araştırmamızın sonuçları ile örtüşmektedir.

Sosyal bilgiler dersinin amacı, demokratik hayata katılmaya istekli ve donanımlı, etkili yurttaşlar yetiştirmektir. Bunu, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan bilişsel ve duyuşsal amaçları gerçekleştirerek yapar (Braun, 1999). Günümüz çağında teknoloji ile ilgili araçların ve teknolojik gelişmelerin öğrencilere kazandırılması da dersin amaçları içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle temel öğretim materyali olarak kullanılan sosyal bilgiler ders kitabının teknoloji boyutu açısından yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Teknoloji kullanımının öğrencilere kazandırdığı beceriler ve sağladığı faydalar göz önüne alındığında; teknoloji kullanımının, sosyal bilgiler dersinin amaçlarını ve öğretiminin sonuçlarını desteklemesi açısından ders kitaplarının teknolojiyi içermesi ve teknolojik araçların kullanımına yönelik olması gerektiği söylenebilir.

Öneriler

Teknoloji ile sosyal bilgiler ders kitaplarını birleştirmede ne kadar etkili olunursa, öğrenciler için o kadar faydalı olacaktır. Öğretim materyallerinin etkili olabilmesi; materyallerin eğitim verilen öğrencilerin özelliklerine, kazandırılmak istenilen hedef ve hedef davranışlara uygun olarak seçilmesine ve öğretmenin kullanacağı materyallerin eğitim yönünden yararlarını, sınırlılıklarını bilmesine ve kullanmasına bağlıdır (Nalçacı & Ercoşkun, 2005).

Okullarda öğretim araçlarının kullanımını arttırmak için gerekli olan materyallerin okullarda olması büyük önem taşımaktadır (Aydemir, 2011). Okullarda teknolojik olanakların artmasının, öğretmenler ve öğrenciler tarafından daha verimli olacağı görüşü savunulmaktadır.

Yapılan çalışmanın, Sosyal Bilgiler Ders Kitabının teknoloji kullanımını açısından anlaşılmasına ve bu yönüyle de öğretmenlere, öğrencilere, ders kitabı yazarlarına ve bu yönde araştırma yapacak kişilere bir bakış açısı sunacağı ve kaynak olacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler getirilmiştir:

1. Bir ders kitabı ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın öğretmen, öğrenciye rehberlik ederek gerekli yönlendirmeyi yapmalı, süreçlerde teknolojiyi etkin kullanmalıdır.

2. Teknolojinin sosyal bilgiler derslerinde sık sık kullanılabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda teknolojik araçların kullanımı için gerekli önlemi almalı, eğitim ortamlarını zenginleştirme yoluna gitmelidir.
3. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Sosyal Bilgiler dersinde teknoloji kullanımı ile ilgili kitap geliştirme ve güncelleme çalışmaları düzenli olarak yapılmalıdır.
4. Sosyal bilgiler derslerinde teknolojinin etkin olarak kullanılabilmesi için rehberlik faaliyetleri yürütülmeli ve teknolojinin kitaplarla ilişkisinin ne düzeyde örtüştüğünü tespit etmek amacıyla denetlemeler yapılmalıdır.
5. Kitabı hazırlayan kişiler; alan uzmanlarından, ders öğretmenlerinden, ailelerden, sosyal bilgiler öğretmenlerinden, görsel tasarım uzmanlarından yardım almalı ve öğrencinin özellikleri dikkate alınmalıdır.
6. Dersin teknoloji boyutu ile ilgili öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine dayanan araştırmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Akyol, Y. (2015). Ortaokul 6.sınıf sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerler. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 194-207.
- Alkan, C. (1998). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydemir, H. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim araç-gereçleri kullanım düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 163-182.
- Braun, J. A. (1999). Ten ways integrate technology into middle school social studies. *The Clearing House*, 72(6), 345-351.
- Çelik, A. (2011). *6.sınıf sosyal bilgiler ders kitabında (MEB) yer alan İpek Yolu'nda Türkler ünitesinde atasözleri ve deyimlerin kullanılması* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çelikkaya, T. (2013). *Sosyal bilgiler öğretiminde araç-gereç ve materyal kullanımının önemi*. Sever, R. & Koçoğlu, E. (Eds.), *Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı* içinde (s. 38-64). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Demirezen, A. (2007). *Yeni sosyal bilgiler öğretim programına göre hazırlanan sosyal bilgiler ders kitaplarındaki anlatım teknikleri ve öğrencilerin akademik başarılarına etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eğedemir, M. P. (2017). *7.sınıf sosyal bilgiler ders kitabının görsel-metin ilişkisi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Galbraith, J. K. (1967). *The new industrial state*. New Jersey: Princeton University Press.
- İşman, A. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kalın, Ö. U. (2007). *Sosyal bilgiler öğretim programı (2004) ve 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kaya, B. (2008). Sosyal bilgiler dersinde teknoloji kullanımı. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 189-205.
- McMillan, J.H. (2000). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. New York: Longman.
- Nalçacı, A. & Ercoşkun, M. H. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kullanılan materyaller. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 142-154.
- Özensoy, A. U., & Aynacı, C. (2016). *İlköğretim sosyal bilgiler 5.sınıf ders kitabı*. Ankara: Berkay Yayıncılık.
- Safran, M. & Ata, B. (2003). *Öğrencilerin tarih metinlerinden anlam çıkarmalarına yönelik araştırmalara bir bakış. Konu alanı ders inceleme kılavuzu*. Şahin C. (Ed.). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Taş, M. & Düz, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde teknoloji entegrasyonu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(20), 180-188.
- Tonga, D. (2007). *İlköğretim 5.sınıf MEB sosyal bilgiler ders kitabında yer alan görsel materyallerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ünal, R. (2014). *İlkokul 4.sınıf sosyal bilgiler ders kitabının insan hakları boyutunda incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Yeşiltaş, E. & Kaymakçı, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programının teknoloji boyutu. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 314-340.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yiğit, E. Ö. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı düzeylerinin ve teknoloji ile bütünleştirilmiş sosyal bilgiler öğretimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Extended Abstract

Introduction

Given that the knowledge, skills and behaviors gained during the primary school period continue to be influential in the following years, it is better to understand that the teaching of social studies lessons has a strategic precept. The aim of primary education is to ensure that students become good and effective citizens and live in harmony with their surroundings. The social studies course is one of the lessons taught to accomplish these goals.

The purpose of the education is to provide the necessary environment and materials for the students to gain the determined achievements. In this context, all the tools used in schools are here to contribute to the development of the student. Textbooks also come at the forefront of these tools and are an indispensable element of education and training. In the teaching-learning process, the student is an important source of what to learn and what to teach.

The use of technology in social studies courses can be added or integrated to make the teaching effective. It may be effective in bringing the necessary knowledge, skills and values by integrating technology effectively with teaching, when it is thought that technology alone is not sufficient in education. In addition, the use of the tools offered by the technology in social studies lessons will make the learning more efficient, effective and long-lasting; the motivations of the students and thus the successes will increase.

In order to be able to raise qualified individuals, education has to be integrated with technology. For this, the textbooks we primarily use as a basis must have competence in terms of technology. Technology should be exploited in order to increase the representation of students to the social studies course and to offer options that facilitate their learning.

In the study; It is aimed to examine the Realizing Dreams unit in the 5th grade Social Studies Lesson Book used in the 2016-2017 academic year in terms of technology use. In accordance with this purpose, the following questions are sought:

1. How is the use of technology in terms of texts in the Realizing Dreams unit in the 5th grade Social Studies Course Book?
2. How is the use of technology in terms of visuals in the Realizing Dreams unit in the 5th grade Social Studies Course Book?

Method

Qualitative research method and case study design were used in the research. As a document, the 5th grade Social Studies Textbook used in the 2016-2017 academic year was examined. The document analysis method is used. The views of the program and the course book have been reviewed by a program field expert. The data were analyzed by content analysis. By analyzing the data, it has been determined how the use of technology is handled in the Realizing Dreams unit of the 5th grade Social Studies Course Book. Textual and visual code and categories have been created, tabled and explained and interpreted in relation to the use of technology.

Results and Discussion

According to the results of the research, 3 categories and 67 codes were found in the analysis of the texts regarding the use of technology. The code of "Technological Tools Usage" was found to have the most frequent code whereas the code of "Institutions Established Depending On Technological Developments" was found to have the least frequent. There are 3 categories and 48 codes in the analysis of the images. The most frequent code was "Technological Tools Usage" while the least frequent one was "Technologists and Scientists" and "Use of Technological Tools and the Effect of Technology on Life".

While the codes for the use of technology in the whole unit were included, it was seen that the codes in some of the images were not included in the texts, and the codes in some texts were not included in the images. It was found that the developing technological tools and the use of different technologies in

different environments and the impact on the society are widespread and the information on institutions that are opened based on technological developments and have benefits for the society is not enough. In a similar way, it is determined that the visuals related to the current and changing technological tools are given weight and the visuals about the effect of technology on life are not sufficient. In conclusion, although there are some deficiencies in terms of technology usage, it mostly contains technology and it is aimed that the contents are related to the use of technological tools.

According to the results of the research, the following suggestions have been made:

1. The teacher should guide the student and make the necessary orientation and use the technology effectively in the processes.
2. In order for the technology to be used frequently in social studies courses, necessary precautions should be taken for the use of technological tools in schools and education environments should be enriched.
3. The development and regular update of the books should be carried out at certain intervals.
4. In order to use technology effectively in social studies courses, guidance activities should be conducted and audits should be conducted in order to determine the level of relation of technology with books.
5. People who prepare books; should receive help from field experts, instructors, parents, visual design experts, and take into account the characteristics of the student.
6. Research on the technology dimension of the course should be done based on the opinions of teachers, students and parents.